

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

תאריך: ט"ו שבט, התשע"ח 31/01/2018

סומן: כ-2504

לכבוד

גב' איילת שקד
שרת המשפטים
משרד המשפטים

מר יריב לוין
שר התיירות
משרד התיירות

נכבדי שלום רב,

הנדון: קריאה למניעת קידום תיקון החקיקה שיאפשר לשרים למנות

ראשי דירקטוריונים בחברות הממשלתיות

בשם התנועה למען איכות השלטון בישראל, ע"ר, (להלן: התנועה) הריני לפנות אליך כדלקמן:

מכתב זה עניינו קריאה לבחון בשנית את המלצתכם במסגרת ועדת השרים למינוי בכירים בשירות הציבורי, בראשה הנכם עומדים, לפיה שרים יוכלו למנות בעצמם ראשי דירקטוריונים לחברות הממשלתיות. זאת, לעמדתנו, לאור החשיבות המכרעת של מינוי נושאי משרה מקצועיים ובעלי כישורים מתאימים וניסיון לכהונה בחברות הממשלתיות בפרט, הנושאים באחריות הכבדה של ניהול כספי הציבור ומשאבים ציבוריים משמעותיים ביותר.

1. לאחרונה פורסם כי ועדת השרים למינוי בכירים בשירות הציבורי (להלן: "ועדת השרים"), בראשה הנכם עומדים, צפויה לקדם תיקון חקיקה לעניין הליכי המינוי לדירקטוריונים בחברות הממשלתיות, במסגרתו שר יוכל למנות את ראשי הדירקטוריונים בחברות ממשלתיות בעצמו.¹ בנוסף, פורסם כי תיקון החקיקה יעגן את האפשרות למנות דירקטורים במסלול תואם ל"נבחרת הדירקטורים", לצד הנבחרת עצמה.

2. עד כה, בחירת יו"ר הדירקטוריון נעשתה על-ידי חברי הדירקטוריון עצמם בכפוף לאישור שר האוצר והשר האחראי על החברה הממשלתית, ולאחר התייעצות עם הוועדה לבדיקת מינויים,² הבוחנת כשירותם והתאמתם של מועמדים לכהונה בחברות ממשלתיות. כמו כן, הממשלה הייתה רשאית למנות יושב ראש דירקטוריון מבין חבריו, אם ראתה בכך צורך.

¹ חן מעניית "ועדת שקד-לוין: השרים ימנו את היו"רים בחברות הממשלתיות" גלובס 14.01.2018, <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001219422>

² ס' 24(א) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

3. כידוע, החברות הממשלתיות עוסקות בתחומים מרכזיים הנוגעים לחיי הציבור, כגון: חשמל, מים, תשתיות תחבורה, דיור, נמלי הים ועוד. ביניהן חברות מהגדולות במשק, כאשר 62 מתוך כ-80 חברות ממשלתיות מהוות גוף עסקי. לדירקטוריון בחברות הללו תפקידים קריטיים ביותר, הכולל את קביעת המדיניות של החברה, קביעת תקציבה השנתי והשימוש בו, מעקב רציף אחר הגשמת מדיניות החברה, יישום תכניותיה ועוד.

4. מטרתן של החברות הממשלתיות היא בראש ובראשונה לשרת את הציבור ולפעול באופן שיטיב עמו בלבד. לכן, לעמדתנו, אין כל מקום לאפשר לחברות הממשלתיות להיות קרקע פורה למינוף אינטרסים פוליטיים-מפלגתיים, כך שבסופו של דבר אינטרס הציבור הוא שייפגע על חשבונם. לכהונתם של דירקטורים מקצועיים, מנוסים ובעלי כישורים מתאימים יש חשיבות מכרעת בחברות הממשלתיות בפרט. לנושאי המשרה בחברות הללו, אף לעתים באופן נרחב יותר מאשר במשרות אחרות בשירות המדינה, סמכויות נרחבות, מעבר למימוש מדיניות הממשלה בלבד, והם נושאים באחריות הכבדה של ניהול כספי הציבור ושל משאבים ציבוריים משמעותיים המשרתים את אזרחי המדינה באופן יום-יומי.

5. בהקשר זה, נזכיר גם את הדברים שפורסמו לפני מספר חודשים בנוהל של רשות החברות הממשלתיות, בהם הודגשה החשיבות שבמינוי אדם מקצועי לכהונה כדירקטור: "לניסיונם ולכישוריהם של חברי הדירקטוריון השלכה מידית על יכולתן של החברות הממשלתיות, שהן נכס ציבורי חשוב, לפעול באופן יעיל ואפקטיבי ולעמוד במטרות לשמן הוקמו".³

6. נזכיר כי בשנת 2013 הוקמה נבחרת הדירקטורים, שמטרתה איתור מועמדים איכותיים ומקצועיים לדירקטוריונים בחברות ממשלתיות והבטחת הליך איתור תחרותי, שוויוני ופומבי. זאת, בין היתר תוך ניסיון למגר את תופעת המינויים הפוליטיים שאפיינה את המינויים בחברות הממשלתיות ולעתים קרובות אף הביאה לפגיעתה בהתנהלותן.

7. אולם, על אף שחלפו כארבע שנים מאז הוקמה נבחרת הדירקטורים, בחודש דצמבר האחרון מבקר המדינה התריע פעם נוספת, במסגרת דו"ח ביקורת מיוחד שפרסם בנושא מינוי דירקטורים בחברות ממשלתיות, על "נגע" מינוי עובדים למשרות בחברות ממשלתיות מסיבות פוליטיות או אישיות.⁴ הוא ציין כי "עובד המדינה אמור להתמנות לתפקידו על בסיס שיקולים מקצועיים וענייניים וללא כל קשר להשקפותיו הפוליטיות",⁵ והציג את דברי רשות

³ נוהל מינוי עובדי מדינה לדירקטוריונים של חברות ממשלתיות, רשות החברות הממשלתיות, 28.9.2017.

⁴ מבקר המדינה, דוח ביקורת מיוחד – מינויים בחברות ממשלתיות (2017), עמ' 14.

⁵ שם, בעמ' 13.

התנועה למען איכות השלטון בישראל (ע"ר)

The Movement for Quality Government in Israel الحركة من أجل جودة السلطة في إسرائيل

החברות הממשלתיות בעניין שמסרה כי לעמדתה "יש להוציא לחלוטין את סמכות המינוי מידי השרים ולהעבירה לגופים מקצועיים".⁶

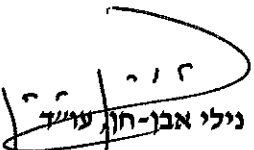
8. נציין כי גם במהלך ישיבת הוועדה לביקורת המדינה בכנסת שנערכה בחודש שעבר בעקבות פרסום דו"ח המבקר, נציגות רשות החברות הממשלתיות הביעה אתדה למנגנון "נבחרת הדירקטורים" והדגישה את הצורך בשימורו ובעיגונו בחקיקה. על כן, ככל שאכן יעוגן בחוק החברות הממשלתיות הליך מיון מועמדים לנושאי משרה התואם את ההליך שעוברים המועמדים בנבחרת, כפי שפורסם, **אנו כמונן מברכים על יוזמה זו.**

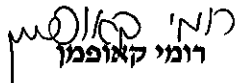
9. אולם, ככל שתמומש ההמלצה למינוי ראשי דירקטוריונים על ידי שרים בלבד, ללא עיגון נבחרת הדירקטורים או הליך התואם אליה בחקיקה, נדמה כי זה **יעמיד בסכנה את התהליך למיגור תופעת המינויים הפוליטיים בחברות הממשלתיות, ואף עלול להביא לעיגון תופעה פסולה זו בחקיקה.** מהלך זה עלול להצמיד את החברות הממשלתיות לאחור, במקום להבטיח התייעלותן וניהולן על-ידי גורמים איכותיים, מקצועיים ובעלי ניסיון שאינם נתונים למרותן של הדרג הפוליטי בלבד וללא יכולת הפעלת שיקול דעת עצמאי.

10. עוד נציין, כי במסגרת תיקון החקיקה, פורסם כי **בכוונת ועדת השרים להגביר את השקיפות של הליך בחינת המועמדים.** זאת, תוך פרסום מועד ישיבותיה של ועדת המינויים לבחינת דירקטורים באתר רשות החברות הממשלתיות, עדכון בדבר המינויים הנמצאים על סדר היום ופרסום שמות המועמדים.⁷ **ברצוננו לברך על מהלך זה, כיוון שהגברת שקיפות ההליך בוודאי שתתרם להליך מינוי ראוי יותר ותסייע לבחינת התאמת המועמדים באופן מקיף תוך מתן הזדמנות לשימוע ציבורי.**

11. לסיכום, לאור האמור לעיל **אנו קוראים לנכבדי לבחון בשנית המלצתכם לפיה שרים יוכלו למנות בעצמם ראשי דירקטוריונים לחברות הממשלתיות.** לאור החשיבות הציבורית שאנו רואים בסוגיה זו, נודה לקבלת תגובתכם בהקדם.

בכבוד רב,

נילי אבן-אלון ע"ד
מנהלת מחלקת כלכלה ומחקר

רמי קאופמן
רכזת מחלקת כלכלה ומחקר

העתק

הגב' דינה זילבר – המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (מנהלי-ציבורי) – משרד המשפטים

⁶ שם, בעמ' 19.

⁷ ראו הי"ש 1 לעיל.